

ÖRÖKSÉG

ANYAGGYŰJTÉS A JANUS TANULMÁNYHOZ

Halála előtt PAIS DEZSŐ egy Janus Pannonius származásával összefüggő tanulmányon dolgozott. A be nem fejezett mű egy részletét HORVÁTH MÁRIA tette közzé (ItK. LXXXII, 364-70). Ám Pais Dezső érdeklődése túlterjedt Janus Pannonius származásán: kutatásai adataiból a középkori Szerémség, Valkó és Körös megyék képe bontakozik ki előttünk, adja hírül Horváth Mária (MNYTK. 183. sz. 241) belelapozva a nála levő és mindeddig közzé nem tett Pais-cédulákba. Annak, hogy a Pais-jegyzeteket mindeddig nem tették közzé, két nyomós oka van: egyrészt nehéz vállalkozót találni a nehezen olvasható anyag kibetűzésére, másrészt visszatartó egy meggondolás is: jogos-e a "csak részben rendezett és megszerkesztett jegyzeteket" meglévő formájukban közzétenni? Nem "illetéktelen beavatkozás"-e ez (HORVÁTH: i.h.)? A felmerülő aggodalmakat nem alábecsülve mégis igazat adhatunk Kiss LAJOSnak, aki a Pais-jegyzetek értékére hivatkozva sürgeti ezeknek a céduláknak a közzétevését (MNY. LXXXVII, 217). Hálásan köszönöm Horváth Máriának, hogy a Janussal összefüggő borítékok egy csomagját a Névtani Értesítő rendelkezésére bocsátotta. És remélem, hogy az a tudós, aki úgy tartotta, hogy "a mi életünk legyen a tudományért" (I.OK. IV, 31), nem tiltakoznék jegyzetei ilyenén közzétevése ellen, ha ezzel – bármily mértékben is – a tudományt szolgálhatja.

A közzétevésről: betű szerint másoltam át Pais céduláit (a hűségben segítségemre volt Pais abszolút pontossága: az általa megadott forrásjelzetek alapján minden kétségesnek tűnő olvasat bizonyosságot nyert), legfeljebb csak egy-egy idézőjel, zárójel vagy kipontozás közbeiktatásával tettem egyértelművé a jegyzeteket. Mindent, amit Pais Dezső egyenes vonallal aláhúzott, én kurziváltam, mégha a forrásban álló betűvel szerepelt is. Ugyanígy minden Pais által hullámos vonallal aláhúzott adatot ritkított szedéssel közlök. Minden egyes cédulát megszámoztam a "csomagolás" időrendje alapján: Pais Dezső ugyanis cédulái egyes kötegeit az Erzsébet Hotel éttermi számláival fogta össze. Ezek dátumai Pais kutatásának folyamatát és irányát adják, megmutatván milyen aprólékos adatgyűjtéssel közeledett Pais Dezső a cél, vagyis a névmagyarázat felé. Meggyőződésem, hogy Pais cédulái nem csupán adatbőségükkel válhatnak a további kutatás segítőivé, hanem e cédulákból kibontakozik Pais Dezső névmagyarázó eljárás módja is: az adatok sorjáztatása már előre vetíti a lehetséges magyarázatot. E jegyzetekből tehát nem csak adatokat és összefüggéseket nyerhetünk, hanem megközelítésmódot, módszert is tanulhatunk. [HEGEDŐS ATTILA]

1. boríték. Felirata: Desen – Desnice – Descha
1. c/édula/. 1278: "Tiburcio capitoso, Martino filio Kuchk, Iwan filio Dragchyn, Stephano filio Bodou, magistro walentino damyano magistro, et Ihone filio Stephani dicti Boorh, iobagionibus csatri de Gresenche" szőlőket adnak el "Comiti Benedicto filio Martini" egyik szőlő: "super pomlew" (HazOkm. VII, 166–7)
2. c. Moslavina a Garity hegység délnyugati szélén van Gračenicától északnyugatra
3. c. 1257/1351: "ad Comitatum de *Gerzenche*...magister Chac...terram *Girzincha* nuncupatam inuenit et Tyburcium fratrem Gabrielis Jobagionem castri...ab antiquo pacifice possideri...iuxta flumen *Grizinche*...et itur uersus orientem...inde declinat uersus aquilonem ad aliam viam que uadit ad montem Garig...Riuulum qui uocatur Zumuga, quis Riuulus descendens intrat ad flumen Gresenche...per fluuium Grezenche uadit superius ad aquilonem...ad magnam viam que discernit terram de monozlou...diuidens terram. cum magistro Tyburcio" (HazOkm. VII, 67–8)
4. c. *Gumenica* címszó alatt az 1217/1272: "in *Gumenzam*, que est meta inter terram (víz?) Casina /Kašina/...iuxta ripam Zawe." neben *Gumenica* sind auch die Lesungen *Gumenca* und *Gumnica* denkbar" DICKENMANN I, 130: "der Name etymologisch durchsichtig" *Gumnica* > *Gemence*. *Gumnište*, *Gumnišce* helyneveket s mellettük *Guvna*, *Guvnica*, *Guvnište* /a/. A közszláv *gumbno* ~ szerb-horvát *gumno* később *gumno* is 'Dreschtenne' szóval függ össze. Földrajzi névként általános a szlávságban, mocsarakra vonatkozólag is: orosz *Gumenco* (Sumpf), *Gumency*.
5. c. 1406: Zsigmond "Castrum nostrum *Gumnech* appellatum" (HazOkm. VII, 435). *Gomnec* ~ *Gomlec* ~ *Gemlc*: a zágrábi püspöké a császári kerületben (CsÁNKI, Körösm. 114). 1410: penes fluuium *Morus* in superiori parte silve *Gumlech* kutyfalva (ZsigmOkm. II/2, 351).
6. c. PON. 250. szláv *gumbno* 'area' (Bern. I, 362), ?*gum* 'mutig' uo.
7. c. 1278: "Egidius vineam suam super terra *Guinzyna* filij *Wecherni* ... item aliam vineam suam ... *Zaposchycha* super terra dicti *Guenzyna*" *Guenzuna* (ÁÚO. XII, 240)
8. c. 1278: Egidius /filius Raguin/ vineam suam super terra *Guinzyna* filij *Wecherni*, quam idem a Mark filio Iwan comparasse dinoscitur, existentem inter vineas eiusdem *Guenzyna* sitam...item aliam vineam suam iuxta *Zaposchycha* super terra dicti *Guenzyna* constitutem...eidem Comiti Odouych et Elye (ÁÚO. XII, 240–1).
9. c. 1278: Item idem Dominicus uineam *Iwanch*...super terra ipsius *Guenzuna* inter vineas eiusdem existentem confessus est vendidisse predictis Somiti Odouich et Elye ... personaliter *Guenzyna* hozzájárulását nyilvánítja (ÁÚO. XII, 240–1).
10. c. *Desino* mint bolgár *Vojno*, szerb *Rajno* (MIKLOSICH: PON. 9, 92)
11. c. MIKLOSICH (PON. 40) a večerŭ 'vesper' szóhoz szerb *Večerin* személynevet idéz.
12. c. "terras *Zapolsycha*, *Lonar/i/ue* *Pukurtu* existentes iuxta *Zowam* et *Kyus* *Gersenche* nominatas inuenit per *Wecherinum* iobagionem ipsius castri ... Prima meta *Zopolsycha* ... fluuium *Zaposicha* ... transit *Zaposicham* ... Olup conmetaneo existente (HazOkm. VII, 71–2).
13. c. 13. c. *Deschen* Kovács 192. A "Geleth" apjául jelzett *Descen* nevének olvasása *Desen* és *Dešen* egyaránt lehet. A MIKLOSICHTÓL (PON. 55) a des 'inventio' *desi* 'invenire, acquirere' nyelvelemből levezetett nevek – mégpedig mind szerb nevek – között szerepel *Desên*, és *Dešen* : *Dešenic*

14. c. 1257: "terras existentes in comitatu de *Guersenicha* fel *Guersenicha* et ol *Guersenicha* ... magistro Tyburcio...possidendas, sub eadem condicione, quibus aly prediales nostri qui uulgo *paraznuk* dicuntur possidere dinoscuntur" (HazOkm. VII, 64-5)
15. c. 1273: "nobilitauimus prediasua, in Garig et in Guersence existencia ... ueri, primi, et naturales. Sclauonie nobiles, suas possessiones (HazOkm. VII, 139-40) predium autem ... in comitatu de *Guersenche* existens, quam a *Dezyno*, *Gumzynza* et *dionisio*, filys *wecheren* iobagionibus castri precio dinoscitur conparasse, Katynna ... a filys *Dyene*.
16. c. 1264/1267: "Nodulk filius Tholomerj predialis de Guersence pro se et pro fratre suo *Horvatin* ... cum Marcello curiali comite suo et cum conpredialibus suis ... (HazOkm. VII, 92).
17. c. 1256: per unum vallem cadit in rivulum *Detcha* (SMIC. V, 29). 1273: "terram -castri nostri *Symigiensis* Decche vocatam, in *Garig* ... (SMIC. VI, 60), 1279: VI, 294.
18. c. Hnt. 1873: *Desinec* gornji és dolnji van *Zágráb* megyében *Zágrábtól* délnyugat felé, és van *Desinics* is *Varasd* megyében.
19. c. 1255: in ... rivulum *Palichna* ... cadit in rivulum *Zuotyn* ... predicti rivuli *Zuouyn* (ÁÚO. XI, 413-4)
20. c. 1255: "Ex quibus quidem iobagionibus Castri mete terre *Johannis*, filii *Wolkan*, que *Lokouch* nuncupatur, apud ecclesiam Sancti *Johannis* existentis ... Incipit enim in capite *Labatinnich* apud sanctum *Johannem* ... inde ad caput *Salatinnik*" (ÁÚO. XI, 418), horvát *Slatinik* (Mikl. 316), *Berivoj Szent Iván?* (Csánki, Körösm. 26, 73)
21. c. 1255: Item prima meta terre ipsius *Johannis*, que *Desnicha* nuncupatur... Item incipit prima meta terre *Gordus curvi*, que *Ilsva* vocatur ... cadit in *Deschem* ... per quandam *malacam* in *Desnicem*, et per eam ... exit in *Ilсам* ... exit per *Sukodol* iuxta terram filiorum *Berizlay* ad viam ... euntem in *Garig* ... alterius terre eiusdem *Welcheta* nomine *Dedech* ... ad caput *Deschen* (ÁÚO. XI, 419-21) per vallem nomine *Blasey* (420-1)
22. c. 1255: "in rivulum *Garig* ... terre filiorum *Berizlay*, que *Disnicha* vocatur ... in rivulum *Disnicha*" (ÁÚO. XI, 415-6). 1255: "terre *Johannis*, que *Desnicha* nuncupatur ... in aquam *Desnichem* ... descendit per quandam *malacam* in *Desnicem* ... ibique cadit in *Deschen* ... ad caput *Deschen* (ÁÚO. XI, 419-21).
23. c. 1256/1357: "inter *Hernicum* Comitem *Symigiensem* et *Castrenses* de *Garigh*, ex una parte, ac *Iobagiones* eiusdem in ipsa *Garygh* existentes ex altera ... iobaagionibus Castri predicti, mete terrarum *Mortonus* filij *Chenke* et fratrum suorum *Stephani* videlicet et *Martini* ac *Cheh* generi sui ... descendens cadit in *Ryuulum Desnicha* ... in magnam *Desnicham* ... (HazOkm. VII, 53-5).
24. c. 1256: separans limites *Grassancha* a *Garyg* super vineam *sacrdotis* ... ad caput minoris *Desniche* ... in maiorem *Desnicham* ... in vallem nomine *Predelech* ... duas metas, quarum vna est *Martini* Comititis, altera *Mortun* ... descendit in *siccam vallem* ... vna est *Gordus* fratris sui ... limites *Grassanicha* et *Garig*; per *Crusseuch* ... descendit in *Cotynnam* (ÁÚO. VII, 425).
25. c. 1256: Megint *Henrik* somogyi ispán és *Garyg vára* "castrenses"-ei másfelől *Tusk fia Marton* comes és testvére *Gord várjobbágyok* határvillongásának elintézésében: "ad caput minoris *Desniche* ... in

maiozem Desnicham ... vallem que ducit in riuulum Desnycha ... due mete, quarum vna Gordus, altera Stephani V n g a r i ... cadit in Gruseuch, qui distingit limites Grassanicha et Garig ... per Crusseuch" (ÁÚO. VII, 424-6). kruh vagy krš (MIKL. PON. 271-2).

26. c. 1373: "cuiusdam terre seu possessionis inter fluuios Zlauchpotoka, Hymelynna et Desnycha vocatos adiacentis" (SMIČIKLAS XIV, 535) 415. sz.; DICKENMANN (I, 99; II, 111). Zlauch olv. Szlaue a szláv slava közszóhoz tartozó személynév Slavic, Slavec, Slavuc

27. c. CSÁNKI plébánia jegyzéke szerint (76) Disnik a Garity hegy keleti lejtőjén /1334?:/ "Pleb. de Desnycza" a XV. században vár és város mely vagy 20 helységgel a Kapitánfi család birtoka. l. még 28-9.

28. c. Pleb. de Desnycza. A XV. sz.-ban város, ma Disnik a Garity hegy keleti lejtőjén. Pleb. S. Katherine. Hihetőleg a ma P o d g a r i t y értendő a G a r i t y h e g y gerincze és G. vár alatt. 1494-ben az "eccl. B. Katharine sub Garigh" említették e tájon. Pleb de Punigrachewych. A mai Disnik táján feküdt (CSÁNKI, Körösm. 76-7).

29. c. "Pleb. de Desnycza": a XV. században város; ma Disnik a Garity hegy keleti lejtőjén (CSÁNKI, Körösm. 76).

30. c. DICKENMANN rámutat, hogy a kérdéses vizek a Ribogojstvo-tótól nyugatra és északnyugatra keresethők. Itt mindkét Dišnica folyó található: a/ a Garešnica jobboldali mellékvize; b/ az Ilova jobboldali mellékvize.

31. c. desътъ: óbolgár

desъ 'recht'

desnica 'rechte Hand' szerbhorvát dėsan, f. dėsna, zusammen-gesetzt dėsni, dėsica (BERNEKER, SlEtWb. I, 187).

32. c. DICKENMANN szerint a Di[y]snica adatok olvasandók, s emellett szólnak a mostani Dišnik, Dišnica formák is. Szerinte a név etimológiailag nem világos ugyan, azonban a többször adatolt Desnica formákra való tekintettel önkéntelenül egy szerb-horvát dėsan, dėsni 'rechts' közszóra mehet vissza.

33. c. Egy ilyen megfejtés lehetséges az első szótagbeli s betű s (sz) olvasása mellett, azonban DICKENMANN felveti, hogy ez a betű lehet š hangértékű is, annál inkább mert van 1380: "fluvium Deshnicha" adat is (LTK. XI, 291).

34. c. A 'bal' jelentésű šni 'links' szóra visszavihető Šnjca víznevekhez való viszonyt nem látja világosnak és különösen bizonyító erejűnek Dickenmann (i.m. II, 136).

35. c. DICKENMANN a bevezetésben (i.m. 11) azt mondja, hogy a víznevek feldolgozását azért vette előre, mivel ezek képzésénél a személynévek alárendelt szerepet játszanak.

36. c. 1257, 1292 "in rivulum Pribyn" van rávonatkozólag 1264: keltű Preben vagy Prebin adat is; azon kívül meg előfordul 1250-ben mint "aquam que Pribignya vocatur" és ad dictum rivulum Pribnya. És megvan hozzá a

37. c. személy is 1239: "Pribinnam filium Gurice" és 1251: "Daniel comes filii Bribine", illetőleg 1271: P/ribi/gna de Bilbire (DICKENMANN II, 81). SMIČIKLAS IV, 434, V, 61, 74, 322, VII, 69, IV, 434, 467, V, 586. ÁÚO. VII, 454. 1251: Bribina nobiles de Brebeio (VII, 319).

38. c. Személynévekből eredő helynevek DICKENMANN szerint (I, 49-50) Bena, Benkovčica, Benšica, Bernica, vagy ugyancsak ő szerinte (53) Blaguša,

39. c. Személynévi eredetűek: Redovan (DICKENMANN II, 88).

40. c. ... in riulum Bobuch (HazOkm. VII, 100-2). A Bubich ~ Bobuch személynévből lett víznévvé (vö. DICKENMANN I, 40).
41. c. Érdekes példára mutathatunk, ha DICKENMANN alapján ebben 1367: "dicte autem possessiones *Demench* ... ac dicte terre *Demench* ... in pratum prope puteum *Demench*, de hinc venitur ad ipsum puteum *Demench*, ab inde per r i v u l u m E i u s d e m p u t e i" (SMIČIKLAS XIV, 36. sz.)
42. c. 1374/1407 *Dymynch*: mint határnév többször és uo. "meatum rivuli" *Dymynch* vocati (SMIČIKLAS XV, 34. sz.) Ezt a Pozsega megyei földrajzi nevet DICKENMANN (I, 27) az egyházi latin *Damianus*, illetőleg szerb-horvát *Dam/i/jan* keresztnév magyar *Demján*, *Demén* változatához kapcsolja, úgy, hogy eredetibb
43. c. *Dem(j)ének* alakból indul ki. Ám annyiban igazítanék a magyarázaton, hogy a magyar *Demjén* ~ *Demén* névnek *Deme* becézőjét venném a szem. név alapjául, amiből *Demenic*, amiből *Demenc*, illetőleg *Diminc* lehetett.
44. c. 1264 in fluuio *Prebyn* ... *Demetry* fily *Deme* (HazOkm. VII, 92)
45. c. 1244: "versus meridiem ad montem *Cepel* ... hinc descendendo ad caput cuiusdam riui qui wlgariter *Pelgrina* nominatur, vbi separator a terra filiorum *Nadiha*" "*Vrbona*" birtok határjelölései közt (ÁÚO. VII, 153-4).
46. c. A *Pelgrina* víznév személynévi eredetű: az olasz *pellegrino*-val összefüggő szerb-horvát *pelegrin* 'Wanderer, Reisender, Pilger' szóból DICKENMANN (II, 66) szerint.
47. c. 1257. *Wecherin* várjobbágy "*Kyus Gersenche*" birtokán *Inde procedens superius in eodem [magno] Gersenche exit ad p u t e u m Egun* (HazOkm. VII, 73).
48. c. *Egen* (MNy. XXXVII, 286), *Pais*, MNy, XXXII, 109. AEurCO. VI, 134.
49. c. 1250: "ad caput cuiusdam aque nomine *Des[t]ywoy kuta*": DICKENMANN (I, 98) a víznév előreszéül a szláv *Desivoj* személynévet jelöli meg a kút tulajdonosára való utalásul.
50. c. 1282: "ad unum puteum *Detrichkuta* (SMIČ. IV, 436): DICKENMANN (I, 98) személynévi elemmel alakult víznévnek jelzi.
51. c. 1277/1305: "inde ad aliam metam terream sitam in capite putey *Vether*; et per riulum ipsius putei descendens venit ..." (ÁÚO. XII, 209) az "*Orboua*" és "*Chesmiche*" szomszédságában levő Csázma folyó melletti *Othna* birtokból eladott rész határjárásában. Az eladók között van *Veche* nevű személy.
52. c. A MIKLOSICH (PON. 146) szerint *des* összefüggő helynevek *Desimirovac* szerb és - amíg is mi - közelebb állnak: *Desinic* és horvát *Desinec*.
53. c. 1255: "in capite *Labatinnich* apud Sanctum Johannem ... ad caput *Salatinnik* ... iuxta terram filiorum *Berizlay* ... terre ipsius *Johannis* que *Desnicha* nuncupatur ... iuxta terram ... meta terre *Gordus c u r - v i*, que *Ilsva* vocatur ... ad sessionem *Odolea* cadit in *Deschem* ad caput vallis *Suynna* ..." (ÁÚO, XI, 418-20).
54. c. 1255: "Item prima meta alterius terre eiusdem *Welcheta*, nomine *Dedech*, quam habet iuxta terram *Gordus* ... ad caput *Deschen* ... in caput *Sywinna* ... revertitur in riulum *Desche* (ÁÚO, XI, 421).
55. c. 1255: "prima meta terre eiusdem *Gordus* que *Chasma* vocatur, iuxta fluvium *Chasme* sub arbore *tulfa* in loco, ubi rivulus *Pleterna* nomine cadit in *Chasam* et per *Platernam* ... ad caput *Deschen* ... per vallem *siccam* cadit in caput *Sywinna* ... filiorum *Brezual*" (ÁÚO. XI, 419-421).

56. c. 1256: "mete terrarum Martini et Georgy filiorum Brezwal ... prima meta terre ipso nomine *Descha* ... cadit in riuulum *Desce* ... filiorum Beriuy ab o r i e n t e ... in uno riuulo Babich nomine ... relicto castro incipit tenere metam cum Mortunus filio Chenka et cognatis suis ... et altera filiorum Brezwal ... cadit in riuulum *Desche* ... ad unam siccā vallem ... Scranefelde incipit in riuulo *Bobouch* a parte meridionali ... tenendo metas cum hospitibus de Garig ... incipit tenere metam cum castrensibus" (HazOkm. VII, 57-8) [Izdenc is birtokuk!]
57. c. 1265: "chortun filius B r e z h a l cum domina uxore sua filia Odolyni de Kamarcha ... se vendidisse terram suam hereditariam in Garyg *Descha* uocatam ... Roh comiti ... in uno riuulo *Babych* nomine ... in riuulum *Desche* ... cum Mortunus filio Chenk ... in riuulum *Desche*" (HazOkm. VII, 100-2). Nb. 1279. i.h. 171.
58. c. 1265: "Mortun filius *Brezhal* cum domina uxore sua filia *Odolyni* de Kamarcha ... uendidisse terram suam hereditariam in Garyg. *Descha* uocatam ... eidem Roh comiti ... Item Chuntfil s e r u i e n s eiusdem Mortun coram nobis personaliter constitutus, terram suam nomine *Dedecha* quam idem Mortun pro seruicys suis sibi litteris contulerat ... comiti Ruh uendit ... in uallem unam, que Lypva uocatur" (HazOkm. VII, 100-2).
59. c. 1273. R u h comes: "predia sua, in Garig et in Guersenchē, que quidem ... in comitatu de Guersenchē existens, quam a Dezyno, Gumzyna et dionisio, filys wecheren, jobagionibus castri precio dinoscitur conparasse, Katynna nominatur, Item aliud predium ipsius, quod habet in comitatu de Garyg emptum a martino filio Brezhaal jobagione dicti
60. c. castri, *Deuche* nuncupatur. Item tercium predium iamdicti R u h comitis, quod habet in eodem comitatu de Garyg cuius quidem unam particulam, a filys Dye[a]ne precio conparauit, aliam uero particulam ab eodem serenissimo rege Bela, auo nostro ... pro meritoriis seruicys suis obtinuit sibi dari, polosnicha appellatur (HazOkm. VII, 139-40).
61. c. *Décse* (CsÁNKI, Körösm. 27) 1265: *Descha* (HazOkm. VII, 100). 1273: *Deuche* 1273: *Deccha* riuus (i. h. 140, 145), 1279: in *Decha* ... in monte *Korgou*, super terra pouka fily Bethlen ... fluuium *deccha* (i. m. 171). 1287: Mathias filius Deme de *Dywyche* (ÁÚO. IX, 460). 1255: *Disnicha* ... in rivulum *Dethcha* (ÁÚO. XI, 416).
62. c. *Decche* (HazOkm. VII, 144).
63. c. 1265: IV. Béla Ruh comesnek "in terra castri nostri de Garyg usui sex aratorum sufficienti iuxta Zalatinnik ... Castrensiū de Garug ... terre Bogdani et Elie filiorum Chakan ... cadit in aquam pribinisich ... cadit in aquam Chazma" (HazOkm. VII, 96-8).
64. c. 1255: "iuxta terram Wlchete ... filiorum Berizlay, empticie a filiis Brezhal, Martino et Georgio et Johanne, filio Wolkan ... incipit tenere metam cum Cheh iuxta aquam Garig" (ÁÚO. XI, 421).
65. c. 1255: Item prima meta alterius terre eiusdem Welcheta, nomine *Dedech*, quam habet iuxta terram Gordus, incipit ab oriente (ÁÚO. XI, 421).
66. c. 1272: *Dedesa* (ÁÚO. VIII, 412).
67. c. MIKL. (PON. 60) *dédű* alatt helynevek között idézve *Děčani*, *Děťčani*, *Dědičani*, orosz *Děčany*, (vö. szerb *Děčani*). MIKL. (PON. 149).
68. c. 1278: "*Ruh* ... Thome fily *Eze*" (HazOkm. VII, 168-9).
69. c. 1290: "Petrus dictus *Ruh*" (HazOkm. VII, 209).
70. c. CsÁNKI, (Körösm. 73) plébániajegyzékében 23. "[1334:] Eccl. B. Virginis in possessione heredum Roh". Minden valószínűség szerint *Décse* (1487-ben város) értendő, a Roh-ok vagy Roh-fiak egyik törzsbirtoka. *Disnik* vidékén feküdt, a Garity hegység dk. lejtőjén.

71. c. CSANKI (Körösm. 27-8) szerint *Kotena*, *Kotanya*, *Kutena* mezőváros a Garics déli lábánál "már a XIII. század közepe óta állandó birtoka a décsi Roh(fi) családnak, mely odább észak felé Berslyanicza, Disnik stb. táján Décsé mezővárost, még odább északra Polositicza vagy Polosnicza helységet is bírta." L. még i. m. 42: Dianvára vagy Dianovcz. 1250: (HazOkm. VII, 39); 1265: i. h. 90; stb.

72. c. 1278: "Bogdozlou et Pousa filij Zouani a parte vna, ab altera autem Jacobus filius Stepk iobagiones Castri de Garig ... terram eorum hereditariam in Garig ... vallis Ztermech ... in fluuium Diuich ... fluuij Graduch ... fluuium Medueganuga (ÁÚO. XII, 241-2). Décsa ~ Décsé mezőváros (CSANKI, Körösm. 27-8) Disnik táján.

73. c. DICKENMANN (I, 100-1) *Divič*

74. c. MIKLOSICH (PON. 55) a 'splendor'; 'Wunder' (BERNEKER I, 202) jelentésű *div-* töhöz *Divič*:*Divčič* szerb tulajdonneveket közöl. Felvehető -ič képzővel (i. h. 17) alakult *Divič* tulajdonnév is.

75. c. DICKENMANN (I, 96) *Deča* alatt.

76. c. 1264: "quondam *Desa* Luce ciuis Traguriensis ... dicti *Dese* ... Petri Luce ... Luce Mathei Luce (ÁÚO. XI, 538-9).

PAIS DEZSÓ

* * *

ISMERETLEN KERESZTNEVEK II.

Édesapám évtizedeken át gyűjtötte az ismereteket Magyar keresztnévtárhoz, melynek megvalósításához csak kis időre lett volna még szüksége. Hagyatékában kiadásra kész megfogalmazásban van névcikkeinek többsége, melyek népszerű formában tartalmazzák a nevek etimológiáját, irodalmi, történeti és tisztelettörténeti vonatkozásait, esetenként helyi és időbeli elterjedtségét, vezetéknevekkel való összefüggéseit.

Ismeretlen keresztnévek (Nyr. 102: 229-41) címen édesapám közzétett harmincnégy női nevet. Az ismeretlenség itt azt jelenti, hogy a Magyar Utónévkönyv nem tartalmazza őket. Ezen a szálon elindulva – nyilván édesapám szándékainak megfelelően – közöljük azokat az Utónévkönyvből hiányzó férfineveket, melyeket sikerült 1975 eleji halála előtt kidolgoznia. [MIKESY GÁBOR]

AJÁNDOK 1137-től kezdve több szolga és szolgáló nevében felbukkan. Lehetséges, hogy a szláv eredetű *dusnok* szavunk (megmaradt *Dusnok* helyneveinkben) magyar megfelelője, és olyan jobbágyot jelent, akit valamely gazdag ajándékozott az egyháznak, hogy lelkiüdvéért meghatározott számú vagy meghatározott napon misét mondjanak. (l. az *Ajándék* női nevet: Nyr. i. h.). Nyelvünkben nincsenek nyelvtani nemek, tehát nincs arra mód, hogy *Petrus* és *Petra*, *Paulus* és *Paula*-féle különbséget tegyünk. Az *Ajándék* és *Ajándok* név esetében azonban az alakváltozatot szerencsésen használhatjuk fel megkülönböztetésre: az